

Nr 9.

Ankom till Riksdagens kansli den 24 april 1911 kl. 3 e. m.

*Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 9
i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl.
Maj:t angående rätt för värnpliktig att i visst fall af-
giftsfritt färdas å statens järnvägar.*

Uti en inom Andra kammaren väckt motion nr 135 har herr Olaus- *Motionen.*
son hemställt, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla,
det Kungl. Maj:t tacktes vidtaga åtgärder i syfte att värnpliktig, som är
inkallad till tjänstgöring å en ort, belägen mer än 200 kilometer från
hans hemort, måtte äga rätt att afgiftsfritt färdas å statens järnvägar för
ett besök i sitt hem.

Till stöd härför har anförts följande:

»Såsom det i gällande författningar finnes föreskrifvet, äger värn- *Motiveringen.*
pliktig att afgiftsfritt färdas å statens järnvägar dels vid inryckning till
tjänstgöring för resa från hemorten till den plats, där densamma skall
fullgöras, dels ock efter avslutad tjänstgöring för resa från öfningsplatsen
till hemorten. Längre sträcker sig dock icke denna förmån. Vill den
värnpliktige under öfningstiden göra ett besök uti sitt hem — anledningen
till ett sådant må nu vara hvilken som helst — får han, sedan han hos
vederbörande erhållit permission därtill, företaga en sådan resa på egen
bekostnad. Visserligen kan han efter därom gjord framställning erhålla
Bihang till Riksd. prot. 1911. 9 Saml. 2 Afd. 1 Band. 2 Ser. 9 Häft. (Nr 9—10.) 1

så kallad truppbiljett, hvilken drager en kostnad af 1 $\frac{1}{2}$ öre per bankilometer. Med en sådan beräkning behöfver en hemresa för den värnpliktige icke draga någon väsentligare kostnad. Detta gäller särskildt i de fall, då den ort, dit han blifvit kommenderad att fullgöra sin värnplikt, ej ligger alltför aflägsset från hemorten. De utgifter, som äro förenade med en sådan resa, böra nödvändigtvis ej blifva större än att de med ej allt för stor ekonomisk uppoffring af den värnpliktige kunna företagas. Annorlunda ställer det sig för dem, hvilka af en eller annan orsak blifvit tilldelade något specialvapen eller uttagits för värnpliktens fullgörande vid flottan. Dessa senare förläggas då vid någon af flottans stationer här i hufvudstaden eller i Karlskrona. För en sådan tjänstgöring äger särskildt befolkningen från min hemtrakt kanske större lämplighet, då den, uppfödd vid hafvet och från den tidigaste barndomen van att vistas på sjön, måste anses mera lämpad än de, som äro födda inuti landet.

En permissionsresa för värnpliktige, som äro från min hemtrakt, drager en kostnad af ungefär femton kronor, om tjänstgöringen varit förlagd hit till hufvudstaden, och kan beräknas till obetydligt högre belopp, om öfningsorten varit Karlskrona. Denna summa representerar visserligen icke något större belopp, men för de värnpliktige, hvilka i allmänhet icke hafva någon annan inkomst än den dagaflöning, som med ganska obetydligt belopp utgår till dem under öfningstiden, kan den ofta anses så stor, att han tycker sig icke äga råd därtill.

Dock anser jag, att denna förmån icke bör få tillgodonjutas oinskränkt. Den kan ju begränsas att gälla allenast, där afståndet mellan hemorten och tjänstgöringsorten öfverstiger 200 kilometer. Vidare synes det som om man skulle kunna bestämma, att denna förmån af fri resa skulle gälla allenast för ett enda besök i hemmet under öfningstiden. Med den långa öfningstiden och ofta mycket ansträngande tjänstgöring, som de värnpliktige nu hafva, måste det verka uppmuntrande, därest de se ännu ett försök från statens sida att så mycket som möjligt lindra en tjänstgöring, som många af de värnpliktige allt för ogärna underkasta sig, ehuru det är en skyldighet, som åligger dem såsom svenska medborgare.

Jag har härvidlag inskränkt mig till att låta denna förmån gälla allenast statens järnvägar, och till en början måste denna förmån, sålunda begränsad, anses afsevärd och efter hvad jag gjort mig underrättad, skulle äfven de värnpliktige anse sig i viss mån tillfredsställda därmed.»

Andra kammarens tredje tillfälliga utskott har i afgifvet yttrande i ärendet uttalat sig sålunda:

»Under föregående år hade utskottet att behandla en liknande, ehuru till sin omfattning något vidare motion, hvilken utskottet då, på anförda grunder, ej ansåg sig kunna tillstyrka.

*Andra kam-
marens ut-
skotts ytt-
rande.*

Utskottet kan emellertid ej finna de af motionären anförda, här ofvan återgifna skälen för en dylik kostnadsfri resa vara bärkraftiga och anser dylika fria resors utsträckande till att gälla *alla* värnpliktige ej vara i princip riktigt.

För en värnpliktig åter, som kommenderats till tjänstgöring å mötesplats, belägen på afsevärdt afstånd från hemorten, kan en kostnadsfri resa till hemmet vara ett nog så behjärtansvärdt önskemål, om den värnpliktige är medellös och resan orsakas af i hemmet inträffad sjukdom, dödsfall eller annan ömmande omständighet.

Från att i senare fallet dels utgöra ett undantag, dels vara ett led i statens omsorger för lindrande af värnpliktsbördan för de mest fattiga och dels kunna anses som en hjälp åt en i nöd stadd medmänniska, skulle en sådan bestämmelse, som motionären påyrkar, blifva ett statens premierande af värnpliktige, som ville företaga en hemresa under mötestiden äfven utan tvingande skäl, ja kanske endast för att söka en lindring i en tjänstgöring, som han ogärna underkastat sig.

Man torde äfven kunna förutsätta, att därest fri resa för värnpliktig beviljades, på sätt motionären hemställt, skulle hvarje värnpliktig, som vore därtill berättigad, begagna sig af denna sin rätt, hvarigenom en säkerligen ej så obetydlig kostnad skulle åsamkas statsverket.

Skulle emellertid sådan rätt endast tillerkännas medellös värnpliktig och endast när resan orsakas af särskildt tvingande omständigheter, skulle resornas antal sannolikt ej blifva stort och kostnaderna ej behöfva verka afskräckande.

Den af motionären gjorda inskränkningen rörande såväl afstånd mellan hemort och mötesplats som viss järnväg finner utskottet visserligen ej böra uppställas, när det gäller uteslutande medellösa värnpliktiga, men anser sig utskottet ej kunna däri nu föreslå förändring.

Enligt hvad utskottet inhämtat finnes för närvarande hvarken vid armén eller flottan någon kassa, hvars medel anvisats till sådana ändamål, att de utan vidare kunna tagas i användning för ett bekostande af här ifrågavarande resor.

Vid de olika regementena finnas emellertid som bekant såväl s. k. allmänna som enskilda lägerkassor. Utskottet håller före, att, genom ändrade bestämmelser för dessa senare kassor, ur desamma skulle kunna

anvisas medel för här afsedt ändamål, med den begränsning, som utskottet ofvan angifvit, nämligen att fria resor endast beviljades medellös värnpliktig, som vore af ömmande omständigheter nödgad att företaga en resa till hemmet.

På detta sätt skulle nämligen resornas antal inskränkas till de fall, då verkliga skäl för dylik resa föreläge, och dessa fria resor kunna åstadkommas utan särskild kostnad för statsverket.»

På grund häraf hemställde utskottet, att Andra Kammaren med anledning af herr Olanssons motion för sin del ville besluta, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida åtgärder kunna vidtagas i syfte, att medellös värnpliktig, som är inkallad till tjänstgöring å en ort, belägen mer än 200 kilometer från hans hemort, måtte kunna, i vissa ömmande fall, beredas kostnadsfri resa å statens järnvägar för ett besök i sitt hem.

*Andra kam-
marens beslut.*

Denna utskottets hemställan har Andra kammaren efter någon diskussion bifallit, hvarefter ärendet öfverlämnats till Första kammaren, som remitterat detsamma till dess andra tillfälliga utskott.

*Utskottets yt-
tande.*

Såsom Andra kammarens utskott erinrat, förelåg från samma motionär vid 1910 års riksdag ett förslag om skrifvelse till Kungl. Maj:t för åtgärder »i syfte att värnpliktig måtte berättigas att under öfningstid få afgiftsfritt färdas å statens järnvägar för permissionsresa». Motionen afslogs af Andra kammaren och var af dess utskott afstyrkt, under anförande af vissa omständigheter, hvilka torde hafva gifvit motionären anledning att i årets motion begränsa sitt förslag. Det torde dock vara uppenbart, att om man finner behjärtansvärdt, att värnpliktig i vissa fall bereddles större lättnader än för närvarande i fråga om kostnader för ett besök i hemmet under öfningstiden, det ligger synnerlig vikt på, att hvad som därutinnan åtgöres så ordnas, att det kan antagas komma att vid tillämpningen utfalla rättvist och till belåtenhet. Men detta kan enligt utskottets förmenande icke komma att blifva fallet, om möjligheten att erhålla kostnadsfri resa skall, såsom nu ifrågasatts, göras beroende af, huruvida afståndet till hemorten utgör mer än 200 kilometer, och begränsas till att omfatta allenast färd på statens järnvägar. Äfven Andra kammarens utskott har mot dessa båda begränsningar gjort erinran, men ansett sig icke kunna däri föreslå förändring. Samma begränsningar hafva ock, såsom synes, influtit i medkammarens beslut. Då härtill kommer, att för bere-

dande af medel för det afsedda ändamålet hänvisats till regementenas enskilda lägerkassor, hvarifrån genom ändrade bestämmelser antagits kunna anvisas erforderliga tillgångar till bestridande af äfven denna utgift, så att de fria resorna skulle åstadkommas utan särskild kostnad för statsverket, men, enligt utskottets förmenande, dessa lägerkassor redan nu äro så hårdt anlitade för täckande af kostnader, som icke kunna undvikas, att eventuella utgifter för de fria resorna i allmänhet icke skulle kunna från dessa kassor bestridas, får utskottet hemställa,

att Första kammaren icke måtte biträda Andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 21 april 1911.

På utskottets vägnar:

H. BIÖRKLUND.
